

**ПРЕДИЗВИКАЙ:
ДАВНОСТТА!**

© Стоян Ставру и Делян Недев, *съставители*

© Стоян Кораков, *художник на корицата*

© Сиела Норма АД

София • 2017

ISBN: 978-954-28-2354-4

СБОРНИК

ПРЕДИЗВИКАЙ: ДАВНОСТТА!

 ciela

СЪДЪРЖАНИЕ

НЯКОЛКО ДУМИ ЗА СБОРНИКА.....	15
-------------------------------	----

§ 1. ПРАКТИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНСТИТУТА НА ПОГАСИТЕЛНАТА ДАВНОСТ

Константин Кунчев.....	17
1. Изчерпателни ли са основанията за спиране на давността?	17
2. Спира ли давността за цялото вземане уважаването на частичен иск или възражение за прихващане с част от активното вземане?.....	26
3. Прекъсва ли давността признаване на вземането, което не е адресирано до кредитора?.....	33
4. Подлежат ли на новиране погасените по давност вземания?.....	42
5. Упражняване на отказа от давност и правните му последици	44
6. Относно понятието „периодични плащания“	46
7. За правния интерес и последиците при уважен ОУИ поради погасяване на вземането по давност	55
8. Може ли длъжникът да се позове на погасителна давност, изтекла в периода между подаване на заявлението за издаване на заповед по чл. 417 ГПК и предявяването на иска по чл. 422 ГПК?.....	61
9. Действителна ли е клауза в общите условия в потребителски договор, която предвижда, че при наличие на няколко задължения винаги се погасява най-старото?	63

§ 2. ПОСТЪПВАНЕТО НА ИСКОВАТА МОЛБА В СЪДА И ДАВНОСТТА

доц. д-р Тания Градинарова	65
1. Повод.....	65
2. Кратък историко-правен преглед	67
3. Съвременната съдебна практика на ВКС	69
4. Становище по поставените проблеми	71
5. Изводи и предложения <i>de lege ferenda</i>	76

**§ 3. ПРИДОБИВНА И ПОГАСИТЕЛНА ДАВНОСТ
КАТО ФАКТИЧЕСКИ СЪСТАВИ, ОТ КОИТО
ПРОИЗТИЧА ОПРЕДЕЛЕНО ПРАВО**

Ефект. Предявяване. Последници

Елица Стоянова	77
1. Увод	77
2. Придобивна давност. Фактически състав. Ефект	81
3. Погасителна давност. Фактически състав. Ефект	91
4. Предявяване на придобивната и погасителната давност	95
5. Отражение на придобивната давност по отношение правата на трети лица	102
6. Заключение	103

**§ 4. СПОРНИ ВЪПРОСИ НА НАЧАЛОТО
НА ПОГАСИТЕЛНАТА ДАВНОСТ В ПРАКТИКАТА
НА ВКС ПО ЧЛ. 290 ГПК**

Добри Тенев	105
1. Въведение	105
2. Казуси, въпроси, отговори и бележки	105
2.1. От кой момент започва да тече погасителната давност на иска по чл. 19, ал. 3 ЗЗД?	105
2.2. От кой момент започва да тече погасителната давност при непозволено увреждане – от извършване на деянието или от момента, в който възникват вредите?	116
3. Заключение	124

**§ 5. РЕЛЕВИРАНЕ НА ПОГАСИТЕЛНАТА
ДАВНОСТ ПО ИСКОВ РЕД**

д-р Васил Петров	127
1. Увод	127
2. Иск против принудителното изпълнение	129
3. Отрицателен установителен иск за несъществуване на право или задължение	132
3.1. Предмет на иска	132
3.2. Допустимост на отрицателния установителен иск за несъществуване на вземане	136
3.3. Основателност на отрицателните установителни искове за несъществуване на вземане	136
4. Тезата за необходимостта от позоваване и интересът от предявяване на отрицателен установителен иск за недължимост на погасено по давност вземане	138

5. Положителен установителен иск за правно качество на едно вземане или на един правен акт	140
6. Заключение	143
§ 6. ЗА ДЕЙСТВИЕТО НА ЧАСТИЧНИЯ ИСК ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДАВНОСТТА И ЗА ЕФЕКТА НА ПРЕКЛУЗИЯТА ПО ЧЛ. 133 ГПК ВЪРХУ ВЪЗРАЖЕНИЯ ЗА ИЗТЕКЛА ДАВНОСТ	
доц. д-р Мирослав Димитров	145
1. Действие на частичния иск по отношение на давността	145
1.1. Общи бележки	145
1.2. Изрично предявен частичен иск	146
1.3. Скрит частичен иск	150
1.4. Частичен петиторен иск	152
2. Ефектът на преклузията по чл. 133 ГПК върху възражения за изтекла давност	154
2.1. Общи бележки	154
2.2. Преклудирание на възражението за изтекла давност и отражението му в отношенията ищец – ответник при изменение на иска чрез преминаване от частичен към пълен иск	155
2.3. Липса на възражение за изтекла давност в отговора на исковата молба и въздействието му в отношенията между ответник и трето лице помагач	157
§ 7. ПОГАСИТЕЛНА ДАВНОСТ ПРИ ДОГОВОРИТЕ ЗА МЕЖДУНАРОДЕН ПРЕВОЗ НА ТОВАРИ ПО МОРЕ	
доц. д-р Диана Маринова	161
§ 8. ПРЕКЪСВА ЛИ ЧАСТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ ПО РЕДА НА ЗОЗ ПОГАСИТЕЛНАТА ДАВНОСТ ОТНОСНО ОБЕЗПЕЧЕНОТО ВЗЕМАНЕ?	
д-р Димитър Иванов	177
1. Трябва ли действията, предприети по реда на ЗОЗ, с цел реализиране на обезпечението (особения залог), да прекъсват давността относно обезпеченото вземане?	178
2. Представяват ли предприетите от заложния кредитор действия по реда на ЗОЗ, водещи до осребряване на заложеното имущество, принудително изпълнение по смисъла на ГПК?	182

3. Представява ли учредяването на особен залог вид признание за обезпеченото вземане?	185
4. Приложима ли е разпоредбата на чл. 116, б. „в“ ЗЗД относно частното изпълнение по реда на ЗОЗ?	187
5. Приложима ли е разпоредбата на чл. 116, б. „а“ ЗЗД относно частното изпълнение по реда на ЗОЗ?	191
6. Заключение	192
 § 9. НАЧАЛЕН МОМЕНТ НА ДАВНОСТТА НА ВЗЕМАНЕТО ЗА ПОДОБРЕНИЯ, ИЗВЪРШЕНИ ВЪРХУ НАЕТ ИМОТ	
Деян Петров	193
1. Проблемът, който продължава да предизвиква давността	193
2. „Пробивът“. Критика и предлагано разрешение	194
3. Подобрения, извършени при наличие на пренаемно правоотношение.....	199
4. Обобщение. Изводи.....	200
 § 10. ЗА ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ПОГАСИТЕЛНАТА ДАВНОСТ ОТ СИНДИКА В ПРОИЗВОДСТВОТО ПО ЧЛ. 686 ТЗ	
Николай Павлевчев	203
1. Роля на синдика в производството по предявяване на вземания.....	203
2. Задължение на синдика, произтичащо от функцията му на управител на чуждо предприятие	204
3. Отговорът на закона и на съдебната практика.....	206
3.1. Давността в гражданското право.....	206
3.2. Давността в данъчното право	207
4. Проблемите.....	209
5. Конструирание на „нетипична“ материалноправна легитимация за упражняване на възражението	210
 § 11. ПРИЛАГАНЕ НА ИНСТИТУТА НА ПОГАСИТЕЛНАТА ДАВНОСТ В ДАНЪЧНОТО ПРАВО	
проф. д-р Ганета Минкова	213
1. Нормативна уредба на института на погасителната давност в данъчното право	213
2. Особенности на броенето на давностните срокове при данъчни задължения.....	215

3. Възражение за изтекла давност.....	220
4. Постановяване на съдебно решение при направено възражение за изтекла погасителна давност.....	222
§ 12. ПРОБЛЕМИ НА ДАВНОСТТА ЗА ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	
СТЕФАН ТИХОЛОВ	225
1. За „вечните данъци“ и тяхното погасяване – ретроспекция на законодателството	225
2. Давността при данъците по ДОПК – добре познатото неизвестно	233
3. Режим за погасяване на глоби и имуществени санкции – ДОПК или ЗАНН.....	234
4. Член 109 ДОПК – забраната за установяване на данъчни задължения и последствията от нарушаването ѝ	236
5. Начало на давността по ДОПК.....	243
6. Спиране на давността в хипотезата на чл. 172, ал. 1, т. 1 ДОПК	247
7. Прекъсва ли давността подаването на данъчна декларация	251
8. За служебното прилагане на давността по ДОПК	254
9. Отписване на публични задължения по реда на чл. 173 ДОПК	259
10. Погасение вместо заключение.....	263
§ 13. ПРАКТИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ПОГАСЯВАНЕТО ПО ДАВНОСТ НА ДАНЪЧНИТЕ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	
АС. НИНА ТАГАРОВА	265
§ 14. ОПТИМИЗИРАНЕ НА ПОГАСИТЕЛНАТА ДАВНОСТ В ДАНЪЧНОТО ПРАВО И ПРОЦЕС	
ТОДОР ТОДОРОВ	277
1. Изменения в общите положения по отношение на погасителната давност в ДОПК, в сила от 1.01.2016 г.	278
2. Относно определянето на специален ред за погасяване на публичните вземания, установявани от общините – чл. 169, ал. 3а ДОПК.....	279
3. Регламентиране на нова хипотеза в чл. 171, ал. 2 ДОПК, при която не се прилага абсолютната погасителна давност.....	281
4. Промяна в реда за отписване на погасените по давност публични вземания	284
5. Заключение	286

**§ 15. ПРЕКЪСВАНЕ НА ПОГАСИТЕЛНАТА ДАВНОСТ
ЧРЕЗ ПРЕДЯВЯВАНЕ НА ВЗЕМАНИЯ В ПРОИЗВОДСТВО
ПО НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ**

Димитринка Костадинова 287

**§ 16. ПРИЛОЖИМ ЛИ Е ИНСТИТУТЪТ НА ПОГАСИТЕЛНАТА
ДАВНОСТ В НАСЛЕДСТВЕНОТО ПРАВО?**

Мартин Пенчев 307

1. Цел и обект на изследването 307

2. Понятие за давност. Отграничение
от преклузивните срокове..... 308

3. Приемане и отказ от наследство..... 309

3.1. (Без) срочното право да приемеш
и да се „откажеш“ от наследство 309

3.2. Проблеми, свързани
с понятието „отказ от наследство“ 313

3.3. Сравнителноправен преглед 314

4. Погасява ли се по давност правото
на възстановяване на запазената
част от наследството?..... 317

5. Правото на кредитора да иска унищожението
на отказа в своя полза. Давностен или преклузивен е срокът
в хипотезата на чл. 56 ЗН?..... 321

6. Заключение 324

**§ 17. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ВЗАИМОЗАВИСИМОСТ
МЕЖДУ РАЗПРОСТИРАНЕТО НА ДЕЙСТВИЯТА
НА СЪДЕБНОТО РЕШЕНИЕ СПРЯМО ПРИОБРЕТАТЕЛИТЕ
НА СПОРНОТО ПРАВО, И ПРИДОБИВНАТА ДАВНОСТ**

Атанас Додов..... 325

1. Общи характеристики на прехвърлянето
на спорното право като институт
на гражданския процес..... 325

1.1. Обективен (предметен) обхват на приложимост на института
на прехвърляне на спорното право във висящ процес 325

1.2. Темпорален (времеви) обхват на приложимост на последиците по
чл. 226, ал. 3 ГПК, съответстваща на чл. 121, ал. 3 ГПК (отм.) 335

1.3. Персонален (субективен) обхват на приложимост на последиците
по чл. 226, ал. 3 ГПК, съответстваща на чл. 121, ал. 3 ГПК (отм.) 338

2. Изключенията по чл. 226, ал. 3 ГПК 341

2.1. Преглед на становищата в съдебната
практика и правната доктрина 341

2.2. Обща характеристика на действията на вписванията в книгите по вписванията	347
2.3. Личното ми схващане по въпроса	356
3. Изводи, налагащи се от анализа на съдържанието на понятието „действия на вписването“ и налагащи се във връзка с разпространето на силата на пресъдено нещо спрямо давностния владеец.....	367
3.1. Изводи	367
3.2. Други аспекти на отражение на водения исков процес върху правното положение на давностния владеец	368
§ 18. СПИРАНЕ НА ПРИДОБИВНАТА ДАВНОСТ	
д-р Стоян Ставру	371
1. Обща характеристика на основанията за спиране на придобивната давност	371
1.1. Императивен характер	373
1.2. Служебно прилагане.....	373
1.3. Изчерпателност.....	374
1.3.1. Принципът и неговата логика.....	374
1.3.2. Намират ли приложение пречките по чл. 115 ЗЗД по отношение на лицето, чрез което владеецът държи вещта?.....	376
1.3.3. Намират ли приложение пречките по чл. 115 ЗЗД по отношение на договорен и законов представител?	380
1.4. Динамичност	383
1.4.1. Последващо придобиване на вещта от лице, което не се ползва със защитата по чл. 115 ЗЗД.....	383
2. Някои особени случаи на спиране на придобивната давност	386
2.1. Спиране на придобивната давност при съвладение.....	386
2.2. Спиране на придобивната давност при ограничените вещни права.....	386
2.2.1. Учредяване на ограничено вещно право от собственик, за когото не съществува пречка по чл. 115 ЗЗД, в полза на лице, за което съществува пречка по чл. 115 ЗЗД.....	387
2.2.2. Учредяване на ограничено вещно право от собственик, за когото съществува пречка по чл. 115 ЗЗД, в полза на лице, за което не съществува пречка по чл. 115 ЗЗД.....	387
2.2.3. Конкуренция между правата по чл. 71 ЗС и по чл. 56 ЗС	390

3. Класификация и разглеждане на конкретните основания за спиране на придобивната давност	393
3.1. Хипотези на „двупосочно“ (двустранно) спиране на придобивната давност.....	395
3.1.1. Спиране на придобивната давност между деца и родители, докато последните упражняват родителски права (чл. 115, ал. 1, б. „а“ ЗЗД)	395
3.1.2. Ефектът на придобивната давност и публичността на ипотеката	399
3.1.3. Спиране на придобивната давност между намиращи се под настояничество или попечителство и техните настояници или попечители, докато трае настояничеството или попечителството (чл. 115, ал. 1, б. „б“ ЗЗД)	407
3.1.4. Спиране на придобивната давност между съпрузи (чл. 115, ал. 1, б. „в“ ЗЗД)	408
3.2. Хипотези на „еднопосочно“ (едностранно) спиране на придобивната давност.....	409
3.2.1. Спиране на придобивната давност, осъществявана от лице, което по силата на закона или по разпореждане на съда осъществява управление върху имота, който владее	410
3.2.2. Спиране на придобивната давност по отношение на вещи, които се притежават от ненавършили пълнолетие и поставени под запрещение лица	415
3.2.3. Спиране на придобивната давност, докато трае съдебният процес относно собствеността.....	418
3.2.4. Особености на спирането на придобивната давност, докато трае процесът относно собствеността – преглед на съдебната практика.....	424
4. Спиране на придобивната давност по отношение на частна държавна и общинска собственост	435
4.1. Разпоредбата (с всичките ѝ изменения, с изключение на последното) не разграничава публичната от частната държавна и общинска собственост.....	436
4.2. Разпоредбата (с всичките ѝ изменения) противоречи на чл. 4, ал. 1 КРБ (правовата държава)	444
4.3. Разпоредбата (с всичките ѝ изменения) противоречи на принципа на пропорционалност.....	448
4.4. Разпоредбата (с всичките ѝ изменения) противоречи на чл. 19, ал. 1 и, ал. 2 КРБ (свободна стопанска инициатива)	454

4.5. Разпоредбата (с всичките ѝ изменения) противоречи на чл. 17, ал. 3 и, ал. 5 КРБ (неприкосновеност на частната собственост)	456
4.6. Зачитане на придобивната давност, изтекла в периода между 1.06.1996 г. и 1.06.2006 г.	462
4.7. Сравнителноправен преглед на приложимостта на погасителната давност спрямо държавата и общините	464
4.8. Заключение	466
§ 19. „ЧИСТО“ ПРАВО ЛИ СЕ ПРИДОБИВА ПО ДАВНОСТ?	
д-р Делян Недев	469
1. Предварителни бележки	469
1.1. Тежести, права на трети лица, изчистване	469
1.2. Правата могат и да ползват имота	470
1.3. Тежестите следва да не са попречили на давността да настъпи	470
2. Виждания в доктрината и практиката	471
2.1. Правата се изчистват заради оригинерния характер на давността?	471
2.2. В доктрината преобладава мнението за запазване на правата	473
2.3. Аргументирано е и прекратителното действие на придобивната давност	474
2.4. <i>Non usus vs usucapio libertatis</i>	475
2.5. Обобщение на становищата в доктрината и практиката	476
3. Обсъждане на аргументите за „изчистващия“ ефект на давността	476
3.1. „Външни“ аргументи	476
3.2. „Вътрешни“ аргументи	480
4. Разрешенията на поставения въпрос	482
4.1. Погасяване, прекратяване, отпадане, заличаване, непротивопоставимост: различни понятия, относими към различни права в различни случаи	482
4.2. Зависимост от владението и от правното основание	484
4.3. Общият въпрос за противопоставимостта на правата на третите лица	487
5. Заключение	491

**БИБЛИОГРАФИЯ НА ПУБЛИКАЦИИ
ПО ПРИДОБИВНА И ПОГАСИТЕЛНА
ДАВНОСТ ДО 1951 г.**

д-р Васил Петров 493

**БИБЛИОГРАФИЯ НА ПУБЛИКАЦИИ
ПО ПРИДОБИВНА И ПОГАСИТЕЛНА
ДАВНОСТ В ПЕРИОДА 1951–2016 г.**

Мартин Пенчев, д-р Васил Петров 499

АВТОРИТЕ В СБОРНИКА

(По реда на публикациите им) 514